

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΙΤΡΟΥΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ

Ἐν προηγουμένῳ τεύχει τῆς «Θεολογίας»¹ ἐδημοσιεύσαμεν ἀρκετὰς ἐνδιαφερούσας πληροφορίες περὶ τοῦ ἀοιδίμου Ἐπισκόπου Κίτρους Νικολάου μετὰ τῆς φωτογραφίας του μετ' ἄλλων ἀνταρτῶν καὶ τοῦ Συνταγματ. Τερτίπη, ὅστις ἠγήθη πατριωτικώτατα τῆς κατὰ τὸ 1878 ἐπαναστάσεως πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας Θεσσαλίας καὶ Ἡπείρου. Τὸ Ἐθνικὸν δὲ τοῦτο κίνημα καὶ ὁ ἥρωϊκὸς θάνατος τοῦ Ἄγγλου δημοσιογράφου φιλέλληνος Ὁγλ, ἦτο ἀφορμὴ ὥστε ἡ Ἀγγλία νὰ ὑποσχεθῆ καὶ νὰ συντελέσῃ ἀποτελεσματικῶς πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Θεσσαλίας κατόπιν καὶ μέρους τῆς Ἡπείρου.

Συμπληρωματικὰς τινὰς εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἐθνικοῦ ἐκείνου κινήματος καὶ τοῦ ἥρωϊκοῦ Ἱεράρχου Ἀρχηγοῦ δημοσιεύομεν ὧδε ἐκ γραπτῶν καὶ προφορικῶν πηγῶν ταύτας ἀρυσθέντες.

Ἡ Ἐπανάστασις εἶχεν ἀφορμὴν τὴν ἀδράνειαν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ Ῥωσοτουρκικοῦ πολέμου. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Σούτσον διέβη τὰ σύνορα τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1878 συνάψας δὲ ἀψιμαχίαν τινα ἐν Δομοκῇ ἐπέστρεψεν διαταχθεὶς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Τότε ἐλιποτάκτησαν οἱ ὑπαξιωματικοὶ Τερτίπης καὶ Λάϊος ἐξ ὧν ὁ δευτέρος ἐπεσεν ἥρωϊκῶς, μετ' αὐτοὺς δὲ οἱ ἀξιωματικοὶ Δουμπιώτης Ἀξελὸς Μήτσας καὶ ἄλλοι.

Ἐκ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ἐνεθουσιάσθη ὁ φιλόπατρις Ἱεράρχης Νικόλαος, καὶ τῇ 18 Φεβρουαρίου 1878 Δευτέρα τῆς Τυρινῆς ἑβδομάδος ὁ Νικόλαος ὕψωσε τὴν Σημαίαν τῆς ἐπαναστάσεως² μετὰ μεγάλης πομπῆς ἀφοῦ ἐξεφώνησε πατριωτικώτατον λόγον καὶ παρέδωκεν αὐτὴν, ὁρίσας σηματοφόρον, εἰς τὸ γυνάκειον καλλιγράφῃ Ἡλίου Ζαρκάδιαν ἐν Κολλινδρόφ³.

Τῇ δὲ Κυριακῇ τῆς Τυρινῆς 23 Φεβρουαρίου ὁ ἀοιδίμος Ἱεράρχης ἔθεσε πῦρ εἰς τὸ Ἐπισκοπικὸν Μέγαρον λέγων ὅτι, ἂν ἐπικρατήσουν

1. Πρὸλ. «Θεολογία» 1931 σελ. 249.

2. Πρὸλ. Ἐπ. Κυριακίδου Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ Τόμ. Β' Ἀθ. 1892, σελ. 574, 576.

3. Προφορικῇ ἀνακοίνωσιν τοῦ ἐκ Κολλινδρόφ κ. Ἐμ. Ἀντωνιάδου μέσον τοῦ Σεβ. Κίτρου κ. Παρθενίου οὗς καὶ εὐχαριστοῦμεν.

οἱ Τούρκοι θὰ τὸ λεηλατήσουν καὶ θὰ τὸ καύσουν ἂν ἐπικρατήσωμεν ἡμεῖς θὰ τὸ ἀνεγείρωμεν καλύτερον. Αἱ κατόπιν περιπέτειαι τῆς Ἐπαναστάσεως εἶναι γνωσταὶ ἐκ τοῦ προηγουμένου δημοσιεύματος ἡμῶν¹.

Ὡς ἐγράφομεν, ὁ ἀοιδίμος Κίτρους Νικόλαος Λούσης ἦτο ἐκ Στενιμάχου ἀπόφοιτος τῆς Ῥιζαρείου Σχολῆς ἐκ τοῦ κληροδοτήματος τοῦ Φιλιπποπολίτου Κομιζοπούλου μαθητεύσας κατὰ τὰ ἔτη 1858—63. Ὁ σοφὸς ἱστοριοδίφης ἄρχων Μ. Γεδεῶν εὐηρεστήθη νὰ πληροφορήσῃ ἡμᾶς ὅτι οἱ γονεῖς του ἦσαν Ἠπειρώται, ἐδίδαξε δὲ ἀπὸ τοῦ 1863 μέχρι τοῦ 1874 εἰς τὰς ἑλληνικὰς σχολὰς Φιλιππουπόλεως Χανίων Κρήτης καὶ ἐν Κων/πόλει εἰς τὸ Λύκειον Καλοταίου—Πανταζῆ τῶν Ἠπειρωτῶν. Ἐκ τούτου ἐξηγεῖται, ὅπερ ἀνεγράψαμεν, ὅτι ἔλαβε μέρος εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τοῦ 1868 ἔτους. Κατὰ τὸ 1874 ἔτος προσελήφθη ὡς Ἀρχιδιάκονος τοῦ Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Ἰωακεῖμ τοῦ κατόπιν Ἰωακεῖμ τοῦ Γ' προήχθη δὲ εἰς Ἐπίσκοπον Κίτρους ὑπὸ τῆς Ἐπισκοπικῆς Συνόδου Θεσσαλονίκης ἀντὶ τοῦ ἀπὸ Πολυανῆς Προέδρου Κίτρους Μελετίου, χειροτονηθεὶς τῇ 6 Ἀπριλίου Κυριακῇ τῶν Βαΐων τοῦ 1875 ἔτους. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Ἐπαναστάσεως ὡς προεγράψαμεν κατέφυγεν εἰς Λαμίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἀθήνας, μὴ καθαιρεθεὶς ἀλλὰ παυθεὶς ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωακεῖμ τοῦ Β' ἐκλεγέντος Κίτρους τοῦ Ἐλαίας Ἰωαννικίου βοηθοῦ τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου. Καὶ πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως εἶχε καταστῆ ὑποπτος εἰς τὴν Τουρκικὴν Κυβέρνησιν καταγγελθεὶς εἰς τὸ Πατριαρχεῖον ὅτι ἀνέσκαφεν Ἐκκλησίαν τινα πρὸς παραλαβὴν κερυμένων ὅπλων, τὸ Πατριαρχεῖον ὅμως ἐδικαιολόγησεν αὐτὸν ὅτι ἀνέσκαφεν τὸν ναὸν πρὸς εὐρεσιν μοναστηριακῶν τιμαλφῶν κρυβέντων ὑπὸ μοναχοῦ τινος.

Ὁ σοφὸς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς κ. Χ. Τσουντας συμπαιτριώτης τοῦ ἀοιδίμου Νικόλαου εὐηρεστήθη ἐνδίδων εἰς παράκλησιν ἡμῶν, δι' ὅπερ θερμὰς ἐκφράζομεν εὐχαριστίας, νὰ μᾶς γράψῃ ὅτι κατὰ τὸ 1872 ἔτος ὅτε ἐμαθῆτευεν ἐν Φιλιππουπόλει, ὁ Νικόλαος ἦτο καθηγητῆς ἐκεῖ εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Παρθεναγωγεῖον.

Ὡς προεγράφομεν μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ κινήματος ὁ Νικόλαος ἀναφαίνεται ἐν Λαμίᾳ, ἔνθα ἀναχωρῶν ἐδημοσίευσεν εὐχαριστήριον διὰ τὴν ὑποδοχὴν ἧς ἤξιώθη παρά τε τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ στρατοῦ εἰς

1. Πρβλ. «Θεολογία» ἐνθ' ἄνωτ. καὶ Π. Καρολίδου Σύγχρονος Ἱστορία τῶν Ἑλλήνων τόμ. Ζ' Ἀθ. 1929 σελ. 247, ἐνθα τὸν Ἐπίσκοπον Κίτρους Νικόλαον δνομάζει λανθασμένως Γεράσιμον.

ἐγγύριον ἐφημερίδα χωρὶς νὰ ἀναγράφῃ ποῦ μεταβαίνει¹. Ἐκείθεν οὐδαμοῦ εὐρίσκομεν αὐτὸν εἰμὴ ὡς ἐπισκέπτῃν τῆς Ἱεράς Μονῆς Ὁσίου Λουκᾶ Δεβαδείας μετὰ τοῦ καθηγητοῦ Γ. Κρέμου ὅστις ἐγκωμιάζει τὴν ἐθνικὴν τοῦ Ἱεράρχου δρασὶν ἀφιερῶνων καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ². Ὁ κ. Γεδεὼν πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι διωρίσθη καθηγητῆς εἰς τὸ Γυμνάσιον Δαμίας καὶ ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις, τὴν πληροφορίαν ταύτην δὲν μᾶς ἐβεβαίωσαν ἐν Δαμιά ἐνθα ἐγράψαμεν. Ὁ κ. Τσουντας μᾶς ἐπληροφόρησεν ὅτι ὁ Νικόλαος μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐπαναστάσεως κατέφυγεν εἰς Πειραιᾶ τυχῶν συντάξεως παρὰ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἐκεῖ δὲ καὶ ἀπέθανεν ἐκ φυματώσεως, ἄγνωστον ἀκριθῶς, ἀλλὰ πάντως μετὰ τρία τέσσαρα ἔτη. Ἀναδίφησις τῶν ἡμερησίων ἐφημερίδων τῆς ἐποχῆς ἣ καὶ τοῦ ἀρχείου τῆς Ἱεράς Συνόδου θὰ μᾶς δώσῃ τὴν ἀκριβῆ ἡμερομηνίαν τοῦ θανάτου τοῦ φιλοπάτριδος Ἱεράρχου.

Ὡς προεγράφομεν εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1878 ἐν Μακεδονίᾳ ἐν Θεσσαλίᾳ καὶ ἐν Ἠπειρῷ ἔλαβον μέρος καὶ ἄλλοι κληρικοὶ μεταξὺ τούτων ὁ Ἐπίσκοπος Πλαταμῶνος Ἀμβρόσιος ὁ Παπαγεώργιος Ῥωμασιτίδης λόγιος κληρικὸς διδάξας ἐν Σμύρνῃ πρὸ τοῦ 1854 ἐκ Πηλίου τοῦ Θεσσαλικοῦ καταγόμενος³. Ἄγνωστον ἂν εἶναι ὁ ἴδιος Ῥωμασιτίδης ἢ Ῥημασιτίδης, ὅστις ἀνωνύμως ἐδημοσίευσεν «Συνοπτικὴν περιγραφὴν τῆς Θεσσαλίας Σμύρνῃ 1874»⁴.

Ἄλλος διαπρέψας εἰς τὴν Θεσσαλικὴν ταύτην ἐπανάστασιν ἦτο ὁ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ καθηγητῆς τῶν Μαθηματικῶν ἡγούμενος φάλαγγος φοιτητῶν Νικ. Νικολαΐδης ἄλλοτε ἀξιωματικὸς τοῦ Μηχανικοῦ διαπρέψας ὡς τοιοῦτος καὶ εἰς τὴν Ἐπανάστασιν τῆς Κρήτης τοῦ 1868 καὶ εἰς τὸν Γαλλογερμανικὸν πόλεμον τοῦ 1870 ἔτους⁵.

Ἐν Καρδίτῃσιν

† Ο ΘΕΣΣΑΛΙΩΤΙΔΟΣ ΚΑΙ ΦΑΝΑΡΙΟΦΕΡΣΑΛΩΝ
ΙΕΖΕΚΙΗΛ

1. Πρὸβλ. Εὐνομία 1 Μαΐου 1878 ἀριθ. 52, Δαμία.

2. Πρὸβλ. Γ. Π. Κρέμου, Φωκικά, τόμ. Β', Ἀθήναι 1880, σ. 138, 173.

3. Πρὸβλ. Μ. Σεῖζάνη, Ἡ Πολιτικὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1878, Ἀθήναι 1878, σελ. 181, 289.

Ἐκφράζομεν θερμὰς εὐχαριστίας πρὸς τὸν δικηγόρον καὶ Βουλευτὴν Καρδίτσης κ. Σπ. Ταλιαδοῦρον πρῶην Ἰπουργὸν ἀνεψιὸν ἐξ ἀδελφῆς τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς ἐν Θεσσαλίᾳ Ἐπαναστάσεως συντ)χου Δ. Τερτίπη δι' ὅσας μᾶς παρέσχε πληροφορίας.

4. Πρὸβλ. Δ. Κ* Τσοποτοῦ ἐν Θεσ. Χρονικοῖς Β', Ἀθήναι 1931, σ. 147, 163, τοῦ ἰδίου, Ὁ Παγασητικὸς κόλπος καὶ ὁ Βόλος, Ἀθήναι 1930 σελ. 50. Ν. Γ. Γιαννοπούλου, Τὸ φρούριον τοῦ Βόλου ἐν Ἑπετ. Βυζ. σπουδῶν τ. Η' 1931 σελ. 132.

5. Πρὸβλ. Σεῖζάνη ἐνθ' ἀνωτ. Ἐφημερίς Μωρέας Τριπόλεως 1932 ἀριθ. 1381 καὶ Δελτίον Ἑλλην. Μαθηματ. Ἐταιρείας 1931 σελ. 95.